

Cussegl da vischnaunca
25-2021/2024

Avertura Val Segnas ed Uaul Run

Project e credit

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Stimau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

La situaziun desolata dall'avertura actuala ei buca semidada. Ella corrispunda buca al temps dad oz. Grondas parts digl uaul ein accessiblas sulettamein cun vehichels per tut terren. Il transport da lenna cun vehichels moderns ei buca pusseivels. Per part succeda quel aunc cun tracturs dils anno 70 ed ei pli e pli malsegirs. Cheutras ei la tgira dils uauls da protecziun en quei perimeter succedida el vargau a moda minimala. Ils uauls han perquei per gronda part survargau il punct da culminaziun da lur vitalitad. La situaziun actuala pretenda vinavon ina megliaziun per saver mantener nies uaul a moda adequata.

1. Situaziun da partenza

Il s onns 2009–2020 ei vegniu elavurau in extendiu project per l'avertura digl uaul da protecziun davart dil nord dalla vischnaunca da Mustér sut il tgamun digl uffeci d'uaul e prighels dalla natira dil Grischun. Quei project cul num "Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi" ei vegnius tractaus a caschun dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 16 d'october 2020 (messadi 20-2017/2020). Il cussegl da vischnaunca ha dau suatientscha alla proposta dalla suprastanza communal cun approbar il project e concediu persuerter in credit da frs. 3'961'400.--.

La damonda da credit ei silsunter vegnida suttamessa alla votaziun dil pievel dils 29 da november 2020. Cun ina cumpart da 57% han las votantas ed ils votants da Mustér refusau la damonda. Sin fundament dalla moziun inoltrada ils 11 da december 2020 suttascretta dad 11 cusseglierAs ein ils responsabels beinspert semess alla lavur per surluvrar il project entras ina nova varianta per l'avertura digl uaul da protecziun sco quei che la moziun ha pretendiu.

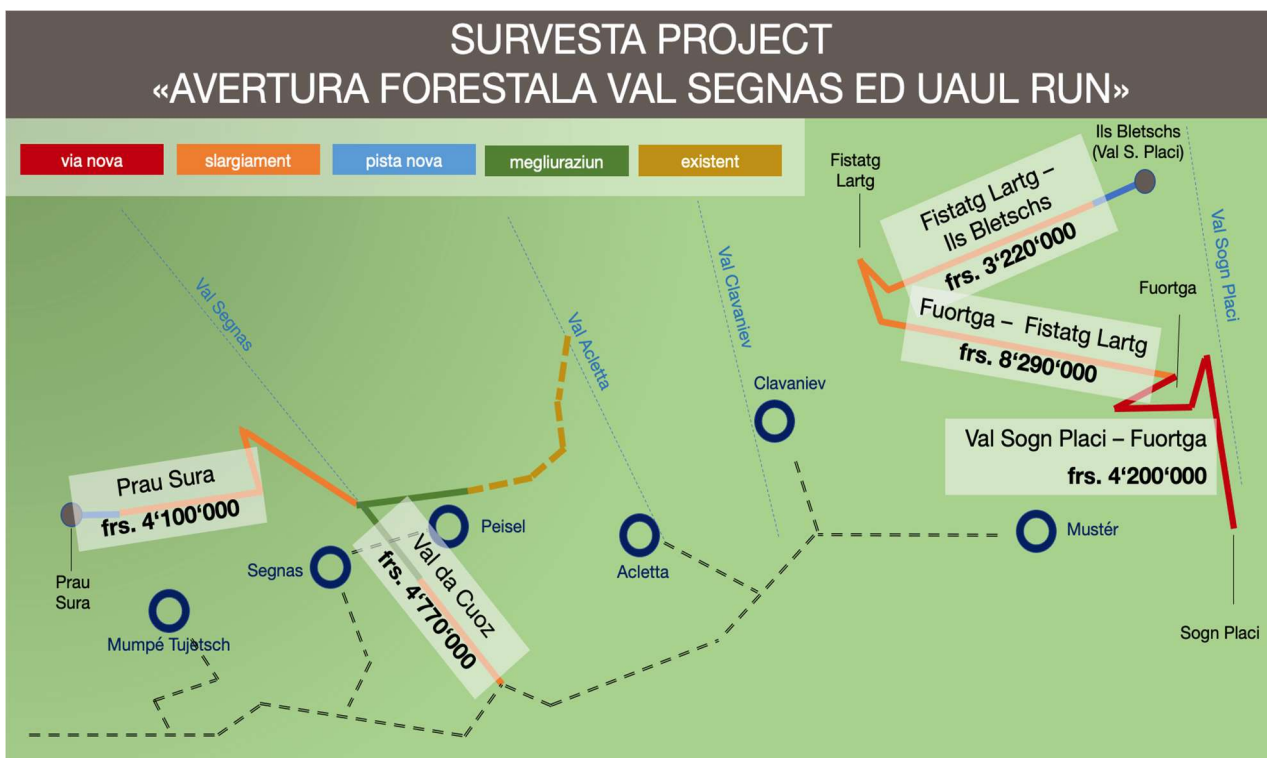
Suandonts motivs pretendan da buca retardar quei tema dapli che veramein necessari:

- Il tractament digl uaul da protecziun (surtut Uaul Run) ei urgents e sa buca vegnir retardaus supplementarmein.
- La via per liung dalla Val da Cuoz cun las sbuccadas viers Prau Sura resp. Plaunca Su fuorma ina stretga dependenza per la meglieraziun funsila che sa buca vegnir retardada.

2. Finamiras per l'avertura

Cun l'avertura digl uaul da protecziun dalla vart dil nord dalla vischnaunca da Mustér vegn persequitau suandonts finamiras:

- garantir la tgira digl uaul da protecziun
- possibilitar igl access per intervenziuns e manteniment en cass d'eveniments muort prighels dalla natira ni incendis d'uaul
- reducir la canera da helicopter a liunga vosta
- il traffic ei sviaus ord il vitg ed uclauns, l'attractivada da viver el vitg ei augmentada
- reducir cuosts da manteniment d'infrastructura
- scaffir valur en vischnaunca ed ella regiun e cheutras gidar da salvar plazzas da lavur.

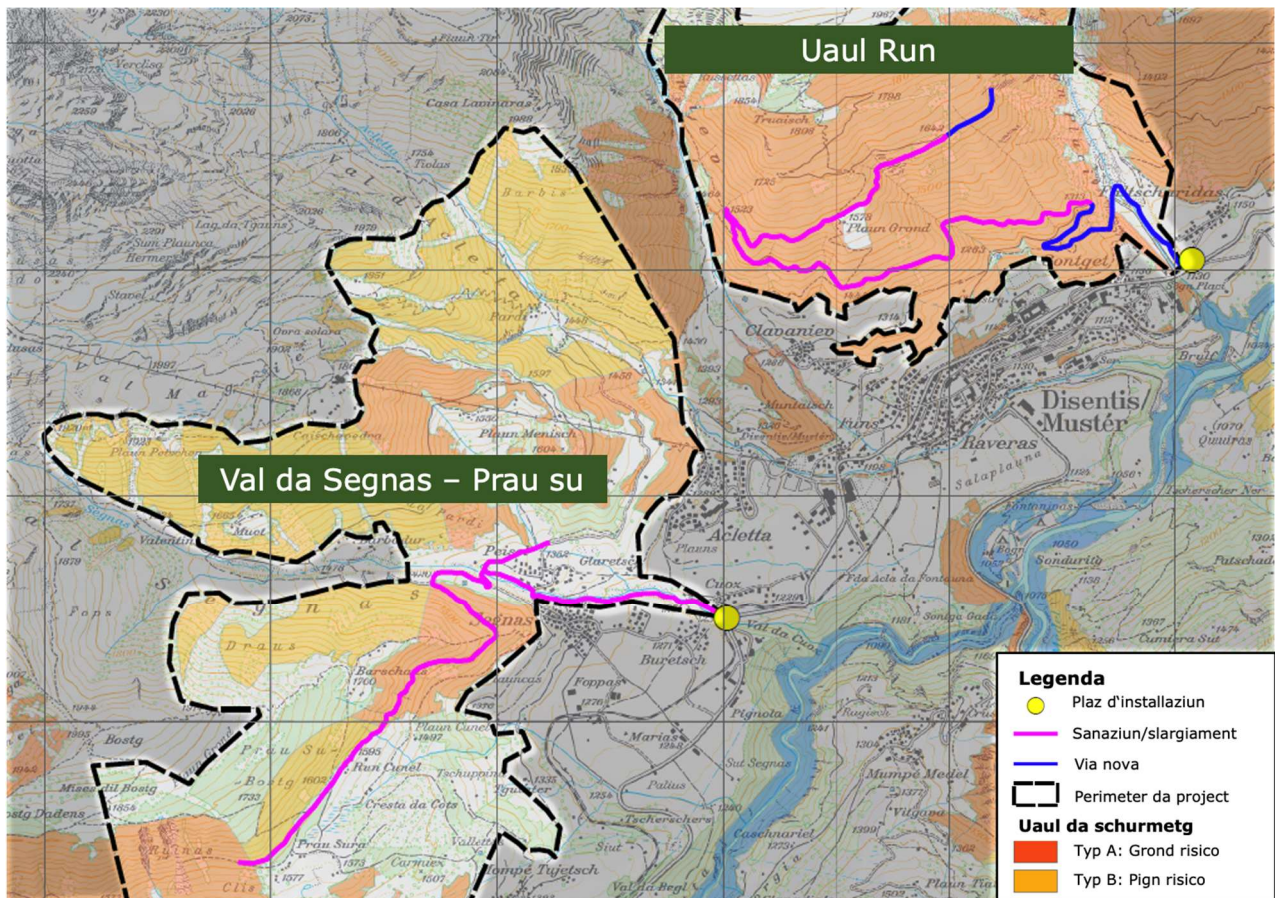

3. Project: Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run

Per saver persequitar vinavon las finamiras definidas ei vegniu elaborau entras ils responsabels sut l'egida digl uffeci regional d'uaul e prighels dalla natira ina nova varianta per l'avertura. Cul project "Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run" han las sfidas cunzun davart las zonas per la protecziun dallas fontaunas saviu vegnir risguardadas per la pli gronda part entras evitar la traversada dalla Val Clavianev. Aschia ei il perimeter da project vegnius repartiut en duas parts:

IGL ACCESS CUN INA VIA DA CAMIUN EN NOS PLI IMPURTONTS UAULS DA SCHURMETG EI LA BASA PER MANTENER E PROTEGER HABITADIS E COLLIGIAZIUNS DA TRAFFIC.

- Uaul Run (emprema prioritad)
- Val Segnas – Prau Sura

Carta cun ils dus novs perimeters da project

Quella sliigiun cun exclusiun dalla Val Clavianev possibilitescha ensemen cun las vias d'uaul gia existentas igl access tier las impurtontas parts digl uaul senza periclitir las zonas sensibilas da protecziun dallas fontaunas.

Las vias novas sco era ils slargiaments succedan tenor las normas cantunalas vertentas "WaldstrasseSTANDARD". Divergenzas da quei standard pretendiu vegnan tenor igl uffeci cantunal d'uaul e prighels dalla natira buca subvenziunadas. La ladezia dallas vias vegn a muntar da niev 3.3 m (actual via Run 2.0 m).

3.1 Uaul Run (emprema prioritad)

Il deficit d'ina avertura forestala adequata al temps pigl Uaul Run ei gia vegnida constatada all'entschatta dils onns 2000. El rom dil studi preliminar 2009 ei vegniu elaborau differentas

variantas. Silsuenter ei il project seretardaus, quei denter auter muort autras prioritads politicas, la meglieraziun funsila, la definiziun da zonas per la protecziun dallas fontaunas ed il spazi dallas auas.

Il pli impurtont uaul da protecziun dalla vischnaunca da Mustér basegna urgentamein la tgira necessaria per saver garantir sia funcziun a liunga vosta. El decuors dils davos silmeins 20 onns ein sulettamein las pli urgentas mesiras vegnidas realisadas, quei denter auter cun reparar donns sfurzai entras neiv ni vent sco era entras baus-scorsa. Mesiras planisadas han buca saviu vegnir realisadas.

INA VIA DA BASA CARRABLA CUN CAMIUN FUORMA LA BASA PER LUVRAR EFFICIENTAMEIN E CASCHUNA IN MINIMUM D'IMISSIUNS DA CANERA E TRAFFIC.

Cun risguard sin las finamiras definidas denter auter entras sviar il traffic grev ord ils habitadis s'attacca la nova varianta per l'avertura digl Uaul Run sill'altezia dalla cava da glera vid la via da funs dalla Val Sogn Placi che sto vegnir construida cun risguardar ils interess forestals, v.d. pendenza longitudinala, fundaziun e cuvrida adeguata. Era part dil project fa ina nova piazza da lenna el contuorn dalla sbuccada dalla via da Faltscharidas. Cheu ei la Claustra prompta da segidar per anflar ina sligiazion. En cuntinuaziun dil trassé cumpeglia l'avertura forestala suandontas parts:

- construcziun nova via da camiuns Val Sogn Placi – Fuortga
- slargiament per camiuns Fuortga – Fistatg Lartg
- slargiament per camiuns Fistatg Lartg – Bletschs (analog project 2020)
- construcziun nova per maschinas Bletschs – Fussaus (analog project 2020)
- construcziun d'ina nova piazza da lenna Val Sogn Placi.

Per la realisaziun dil project vegn mess en mira ina contribuziun da confederaziun e cantun da 69%.

3.2 Parallelitad

Per buca retardar la meglieraziun funsila ha igl uffeci d'uaul e prighels dalla natira decidiu da principi ch'era la part d'avertura dalla Val da Cuoz duei vinavon far part dil niev project forestal. Cun risguard sin la situaziun essenzialmeins pli favoreivla dils uauls dalla Val Segnas e contuorn en cumparegliazion cun quella digl Uaul Run (che resulta dil reminent d'ina megliera avertura) vegn pretendiu ina realisaziun parallela duront ils emprems tschun onns da realisaziun. Aschi spert che las sbuccadas viers Prau Sura resp. Plaunca Su ein realisadas, sto la construcziun vegnir concentrada sigl Uaul Run.

3.3 Val Segnas - Prau Sura / Plaunca Su

L'avertura forestala corrispunda al project 2020. A partir dalla piazza da lenna sper la via cantunala ella Val da Cuoz cuntinuescha il trassé per liung dalla val entochen sill'altezia da Peisel. Leu sesparta la via viers Prau Sura e Plaunca Su per cuntinuaziun dallas vias da meglieraziun. La via forestala fuorma l'avertura da basa per suandontas vias da meglieraziun:

en cuntinuaziun viers Prau Sura:

- Via Crap Alv (via da transport principala HG39)
- Via Barbadur (via da cultivaziun B40)
- Via Valentin (via da cultivaziun B41)
- Via Run Cunel (via da transport G42)
- Via Canal Miez (via da cultivaziun B43)
- Via Prau Sura (via da cultivaziun B44)

cun cuntinuaziun viers Plaunca Su:

- Via Plaunca (via da transport principala HG37)
- Via Val da Peisel (via da cultivaziun B38)
- Via Crap Gries (via da cultivaziun B55)

LA VIA FORESTALA PER LIUNG DALLA VAL DA CUOZ POSSIBILITESCHA ALLA MEGLIERAZIUN FUNSILA DAD EREGER SIAS VIAS.

Sche l'avertura forestala vegn buca realisada stuess la meglieraziun funsila encurir alternativas, cuosts ch'ei'n buca previ el preventiv, v.d. che confederaziun, cantun e vischnaunca stuessen decider davart in credit supplementar.

Per la realisaziun dil project vegn mess en mira ina contribuziun da confederaziun e cantun da 78%. La contribuziun pli aulta en cumparegliaziun cun la part Uaul Run resulta cunzun d'ina pli favoreivla relaziun da cuosts da construcziun tier uaul da protecziun che vegn contonschius.

3.4 Cuosts

Ils cuosts pigl entir project niev muntan a frs. 24'580'000.-- e secumponan da suandonts tschancuns:

	Via	Tip	Sub-venziuns	Cumpart vischnaunca
Uaul Run	Val Sogn Placi – Fuortga WALDSTRASSE _{STANDARD}	via nova	69%	frs. 4'200'000.-
	Fuortga – Fistatg Lartg WALDSTRASSE _{STANDARD}	slargiamet	69%	frs. 8'290'000.-
	Fistatg Lartg - Ils Bletschs incl. pista runar lenna WALDSTRASSE _{STANDARD} / MASCHINENWEG	slargiamet e pista nova	69%	frs. 3'220'000.-
Val Segnas – Prau Sura	Val da Cuoz WALDSTRASSE _{STANDARD}	slargiamet e via nova	78%	frs. 4'770'000.-
	Prau Sura WALDSTRASSE _{STANDARD} / MASCHINENWEG	slargiamet e pista nova	78%	frs. 4'100'000.-
	Total			frs. 24'580'000.-
Contribuziuns	Contribuziuns confederaziun e cantun			frs. 17'758'500.-
	Cumpart Alpinfra			*frs. 470'280.-
	Finanziaziun fondo Vivian			frs. 691'000.-
	Cumpart vischnaunca			frs. 5'660'220.-

* summa per l'emprema etappa da tschun onns, dil reminent denter 20% e 30% dils cuosts restonts

En cumparegliaziun cul project oriund "Avertura Val Segnas - Val Sogn Placi" munta quei in augment da cuosts da frs. 1'698'820.--. Quei augment sedat per ina ord il surpli da cuosts pil tschancun da Sogn Placi sur la Fuortga entochen Fistatg Lartg e per l'autra entras la sminuaziun dallas contribuziuns da cantun e confederaziun. Quella sminuaziun stat en connex cul fatg che la via planisada tras igl Uaul Run contonscha cun dapli lunghezia da via pli pauc spazi d'ual che la via atras la Val Clavianev ord il project primar.

3.5 Finanziaziun

La finanziaziun succeda en emprema lingia entras contribuziuns da confederaziun e cantun, denton era entras ina considerabla contribuziun dall'organisaziun Alpinfra. Quella ha mess en

mira da surpender denter 20 e 30% dils cuosts restonts. Ei sa vegnir garantiu quei susteniment supplementar mintgamai per etappas da tschun onns. Plinavon sa vegnir impundiu la summa da frs. 691'000.-- ord il fondo Vivian. Tal fondo fuva vegnius creaus a caschun digl orcan Vivian per saver puspei nezegiar in di quels daners per investiziuns egl uaul. Per la vischnaunca da Mustér resta ina summa da frs. 5'660'220.--.

3.6 Cuosts annuals futurs per la tgira digl uaul da protecziun

Tier ils cuosts annuals vegn quintau cun cuosts d'investiziun en media da frs. 190'000.-- per onn. Persuenter sesminueschan ils cuosts pil manteniment e per la tgira d'uaul e raccolta da lenna considerablamein tenor plan da menaschi.

ENTRAS L'INVESTIZIUN ANNUALLA DA FRs. 190'000.-- SA A LIUNGA VESTA VEGNIR QUINTAU CUN IN RESPARGN DA FRs. 6'000.-- PER ONN.

CUOSTS ANNUALS		
	frs.	frs.
Cuosts da manteniment (negin augment da valeta)	102'000.-	16'000.-
Cuosts annuals d'investiziun	190'000.-	190'000.-
Cuosts annuals tgira d'uaul raccolta da lenna tenor plan da menaschi	341'000.-	231'000.-
TOTAL CUOSTS ANNUALS	443'000.-	437'000.-
	frs. - 6'000.- per onn	

4. Ponderaziuns finalas

En consequenza dil resultat dalla votaziun dil pievel dil november 2020 e sin incarica dalla moziun dil cussegl communal dil december 2020 ein tuttas ponderaziuns e pusseivladads per ina nova avertura dalla Val Segnas e digl Uaul Run vegnidas fatgas. Tuts sclariments necessaris schaian avon maun. Ils resultats demuossan ch'ils avis avon la votaziun dil november 2020 vegnan cumprovai, v.d. ch'ils cuosts da construcziun ein pli aults e las contribuziuns pli bassas.

Sper l'avertura d'eminenta impurtonza pigl Uaul Run ei buca vegniu munchentau dad era risguardar las finamiras dalla meglieraziun funsila. Igl ei stau pusseivel d'anflar ina sligiazion che possibilitescha da cuntinuar senza interrupziun era cun l'avertura funsila senza stuer dumandar confederaziun, cantun e pievel per in credit supplementar.

Las finamiras definidas pil project 2020 ein vegnidas surpridas e persequitadas consequentamein, denter auter;

- ils habitadis vegnan vinavon schanegiai dil traffic grev,
- las zonas per la protecziun dallas fontaunas vegnan untgidas,
- plazzas da lenna fuorman il punct da partenza per l'avertura,
- la colligiazion cun l'avertura surordinada (40 t) vegn garantida.

L'AVERTURA DIGL UAUL RUN SCO PLI IMPURTONT UAUL DA PROTECZIUN DA NOSSA VISCHNAUNCA EI CENTRALA.

Dapi ils emprems sclariments per ina migliur all'entschatta dils onns 2000 ein varga 20 onns spirai. Sulettamein las pli urgentas mesiras ein en mira ad ina megliera avertura vegnidas realisadas. Pli ditg sa ord pugn da vesta selviculturala buca vegnir spitgau. Ina sligaziun sto vegnir anflada per saver realisar ina tgira pli che necessaria dils uauls da protecziun ed aschia garantir la funcziun a liunga vesta. Senza ina remadura dall'avertura sto la cultivaziun vegnir adattada, quei en emprema lingia buca cun saver duvrar agens mieds da cultivaziun sco sugas convenziunalas ni moviblas, mobein cun agid da mieds jasters denter auter helicopters. Alternativas dat ei neginas.

5. Proposta

Sin fundament da sura ponderaziuns

p r o p o n a

la suprastonza communalala al cussegl da vischnaunca da:

1. approbar il project "Avertura Val Segnas ed Uaul Run" per realisaziun;
2. conceder in credit net da frs. 5'660'220.-- per realisar il project "Avertura Val Segnas ed Uaul Run" (cun resalva dall'approbaziun e creditaziun dil project entras las instanzas cantunalas);
3. suttametter quella damonda da credit el senn dallas prescripziuns digl art. 32 lit. d dalla constituziun communalala alla votaziun all'urna.

Suprastonza communalala Disentis/Mustér

Il president:	Il vicecanzlist:
	
René Epp	Romeo Schmed

Disentis/Mustér, ils 8 d'uost 2022

Uaul Run che protegia la pli gronda part da habitadis, colligaziuns da traffic e la Claustra, valeta dallas immobilias segiradas tier la segirada d'edificis da varga 1 milliarda francs!

Tschancun Val Mala cun preits da spundas, errigidas suenter ils donns da malauras digl october 2020. Aschia se presentass la via errigida era sils ulteriurs tschancuns, fotografau 1 onn suenter la construcziun.